

ROZDZIAŁ XVII

Dariusz Brązkiewicz

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

WALKA Z TERRORYZMEM ISLAMSKIM NA PRZYKŁADZIE INTERWENCJI ZBROJNEJ FEDERACJI ROSYJSKIEJ W SYRII

Wstęp

Niezmiennie od lat na świecie mamy do czynienia z konfliktami: politycznymi, narodowościowymi, etnicznymi, społecznymi, gospodarczymi, religijnymi oraz ideologicznymi. W przypadku tych dwóch ostatnich, po połączeniu mamy wielokrotnie konflikty asymetryczne. Tę asymetrię tworzą działania terrorystyczne.

Zjawisko terroryzmu islamskiego i walki z nim przedstawiane są od wielu lat, szczególnie po ataku na WTC w Nowym Jorku 11 września 2001 r. Prym w walce z tym zjawiskiem wiodły i nadal wiodą Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. To one zawiązywały koalicję antyterrorystyczną do walki ze światowym terroryzmem, reprezentowanym przez skrajne grupy islamskie m.in. w Afganistanie, Pakistanie, Iraku, Sudanie, Jemenie, Libii oraz obecnie w Syrii. Większość tych państw znajduje się w obszarze Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej¹. Niepodważalna wiara w słuszne karanie za odstępstwo od wiary to postulat głoszony przez obecnie działających fundamentalistów islamskich. Współczesnym społeczeństwom demokratycznym pojęcie to kojarzy się z barbarzyństwem i okresem średniowiecza a nie XXI wiekiem.

Również kraje europejskie na swoim terytorium odczuły skutki radykalizmu islamskiego szerzonego przez Państwo Islamskie. Ataki terrorystyczne od wielu lat, a szczególnie od 2014 r. elektryzują opinię społeczną i polityczną tych krajów, powodując falę migracji z Bliskiego Wschodu do Europy.

¹ ang. Middle East and North Africa (MENA).

1. Syria – konflikt wewnętrzny czy zewnętrzny?

Rozpatrując konflikt w Syrii, należy w pierwszej kolejności przyjrzeć się podziałowi etniczno-religijnemu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem wyznawców islamu oraz mniejszości narodowej – Kurdów.

Podział etniczny:

- 90,3% – Arabowie,
- 9,7% – Kurdowie, Ormianie i pozostali.

Podział religijny:

- 87% – muzułmanie (z tego 74% to sunnici i 13% allawici i szyici),
- 10% – chrześcijanie
- 3% – druzowie, żydzi i pozostali².

Uwzględniając podział etniczno-religijny społeczeństwa, należy podkreślić, że po okresie panowania Turcji osmańskiej Syria zmagająca się o niepodległość z kolonialną Francją. To właśnie w okresie międzywojennym XX wieku, grupa szyickich alawitów była faworyzowana przez władze francuskie³.

Po przewrocie wojskowym dokonany w marcu 1963 r. przez partię Al-Bas, Syria wstąpiła na nową drogę rozwoju, w której zlikwidowano opozycję, a władza oparta została na wojsku, rekrutowanym głównie spośród alawitów⁴. Tarcia i walki wewnętrzne partii Al-Bas doprowadziły do kolejnego wojskowego zamachu stanu w listopadzie 1970 r., którego dokonał minister obrony, generał Hafiz al-Asad, zostając sekretarzem generalnym partii Al-Bas. W 1971 r. odbyły się wybory do parlamentu i referendum ludowe, w wyniku którego Hafiza al-Asada wybrano na głowę państwa. Nowy prezydent zniósł konstytucyjny zapis ustanawiający islam religią państwową oraz polepszył stosunki ze Związkiem Radzieckim⁵.

Hafiz al-Asad rządził krajem przez blisko czterdzieści lat. W tym okresie Syria utrzymywała przyjazne stosunki z państwami tzw. Bloku Wschodniego, realizując politykę antyizraelską (wojna Jom Kippur w 1973 r.). Z pozostałymi sąsiadami utrzymywała poprawne stosunki, ingerując w działania zbrojne w Libanie i wspierając działania szyitów. W stosunkach wewnętrznych utrzymywany był terror polityczny i nierówność społeczna, w której sunnici byli szykanowaną stroną.

Po śmierci Hafiza 10 czerwca 2000 r., na następcę w wyborach prezydenckich wybrany został jego syn Baszszar al-Asad, który objął autorytar-

² Syria – *Ethnic groups, religions*, The World Factbook, CIA, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>, (dostęp: 05.05.2016).

³ I. Pappé, *Współczesny Bliski Wschód*, Książka i Wiedza, Warszawa 2013, s. 51.

⁴ *Encyklopedia Historyczna Świata*, t. XI, Azja część 2, Agencja Publicystyczno-Wydawnicza Opres, Kraków 2002, s. 280.

⁵ Ibidem, s. 281.

na władzę w dniu 17 czerwca 2000 r. Syn nie zmienił polityki ojca i partii Al-Bas. Sytuacja Syrii i samego przywódcy zmieniła się podczas Arabskiej Wiosny na początku 2011 r., gdy również w Syrii wybuchły społeczne protesty, które krwawo tłumione przez siły bezpieczeństwa, zamieniły się w wojnę domową.

Powyższe wydarzenia spowodowały bunt wielu oficerów armii narodowej, którzy 29 lipca 2011 r. powołali **Wolną Armię Syrii**. Tym samym wyrosła pierwsza znacząca siła opozycyjna, która m.in. przyjmowała dezercerujących żołnierzy z armii Baszara al-Asada. Trafiając na podatny grunt zdesperowanego społeczeństwa pod koniec 2011 r. powstała paramilitarna grupa zbrojna islamistów będąca siatką Al-Kaidy w Syrii pod nazwą Dżabhat an-Nusra (Front Obrony Ludności Lewantu, również **Front al-Nusra**). Walki ze zmiennym szczęściem prowadziły dwie strony, dokonując mordów na przeciwnikach, a szczególnie na ludności cywilnej. Podjęte inicjatywy pokojowe ONZ na przestrzeni 2012 r. nie powiodły się. W walkach w Aleppo 19 marca 2013 r. użyto prawdopodobnie broni chemicznej. Walczące strony obwiniały się odpowiedzialnością za ten zbrodniczy atak wnioskując jednocześnie o przeprowadzenie międzynarodowego śledztwa. W połowie 2013 r. ugrupowania przeciwne Asadowi – radykalni islamiści z rebeliantami Wolnej Armii Syrii, zaczęły nawzajem się zwalczać. Zdecydowanie aktywnie do konfliktu włączyli się kurdyjscy rebelianci z Powszechnych Jednostek Ochrony⁶, walcząc na północy Syrii z dżihadystami walczącymi pod banderą Islamskiego Państwa w Iraku i Lewancie. Wszystkie te animozje i silny opór Kurdów pozwolił siłom reżimu Asada na uzupełnienie wojsk stanem osobowym i uzbrojeniem, uzyskując ponowną przewagę w najważniejszych punktach walk.

Opinia światowa została zelektryzowana faktem użycia broni chemicznej na niespotykaną w ostatnich latach skalę przez jedną ze stron. Incydent miał miejsce w Ghucie 21 sierpnia 2013, w wyniku czego zginęło kilkaset osób. Wydarzenie to spowodowało, że społeczność międzynarodowa rozpoczęła rozmowy na temat potrzeby interwencji pod przywództwem Stanów Zjednoczonych. Brak spójnego pomysłu na zrealizowanie takiej interwencji oraz niechęć Amerykanów do angażowania sił lądowych w kolejny konflikt spowodowały, że rozwiązanie zaistniałej sytuacji użycia niekonwencjonalnej broni w Syrii postanowiono rozwiązać na drodze dyplomatycznej. Postanowiono zniszczyć syryjski arsenał broni chemicznej przez inspektorów Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej⁷. W tym celu 27 września 2013 Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję nr 2118 wzywającą do zabezpieczenia i zniszczenia syryjskiego arsenału chemicznego oraz przedstawiającą plan wykonania misji. Od października 2013 r.

⁶ kurd. Yekîneyên Parastina Gel – YPG

⁷ ang. Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW).

w Syrii przebywali inspektorzy OPCW, a broń chemiczną z Syrii zaczęto wywozić na przystosowanym do tego duńskim i norweskim okręcie w styczniu 2014 roku.

Pod koniec 2013 r. ugrupowania wchodzące w skład Syryjskiego Frontu Wyzwolenia Islamu oraz Syryjskiego Frontu Islamskiego, porozumiały się tworząc **Front Islamski**, który stał się największą siłą opozycyjną wobec rządu Baszszara al-Asada. Front Islamski nie rozpoczął współpracy ani z Wolną Armią Syrii, ani z najbardziej radykalnymi rebeliantami z Islamskiego Państwa w Iraku i Lewancie. 6 grudnia 2013 r. Front Islamski zajął bazę Wolnej Armii Syrii w przygranicznym mieście Bab al-Hawa. Spowodowało to wstrzymanie dostaw uzbrojenia przez państwa Zachodu. Od stycznia 2014 r. rozpoczęła się wojna na terenach opanowanych przez rebeliantów. Umiarkowani bojownicy i Front al-Nusra oraz Front Islamski wystąpili przeciwko **Islamskiemu Państwu w Iraku i Lewancie**⁸ (utworzonemu na wiosnę 2013 r.), który realizował krwawą politykę na opanowanych ziemiach opartą na prawie koranicznym. 29 czerwca 2014 r. ugrupowanie to na ziemiach okupowanych ogłosiło powstanie kalifatu pod nazwą **Państwo Islamskie**.

Państwo Islamskie swoimi działaniami propagandowymi w mediach i internecie spowodowało napływ fanatyków sunnickiego radykalizmu. Niespotykane do tej pory zjawisko fascynacji na wszystkich kontynentach doprowadziło do przyjazdu i wstępowania w szeregi dżihadystów ludzi różnych kultur i ras.

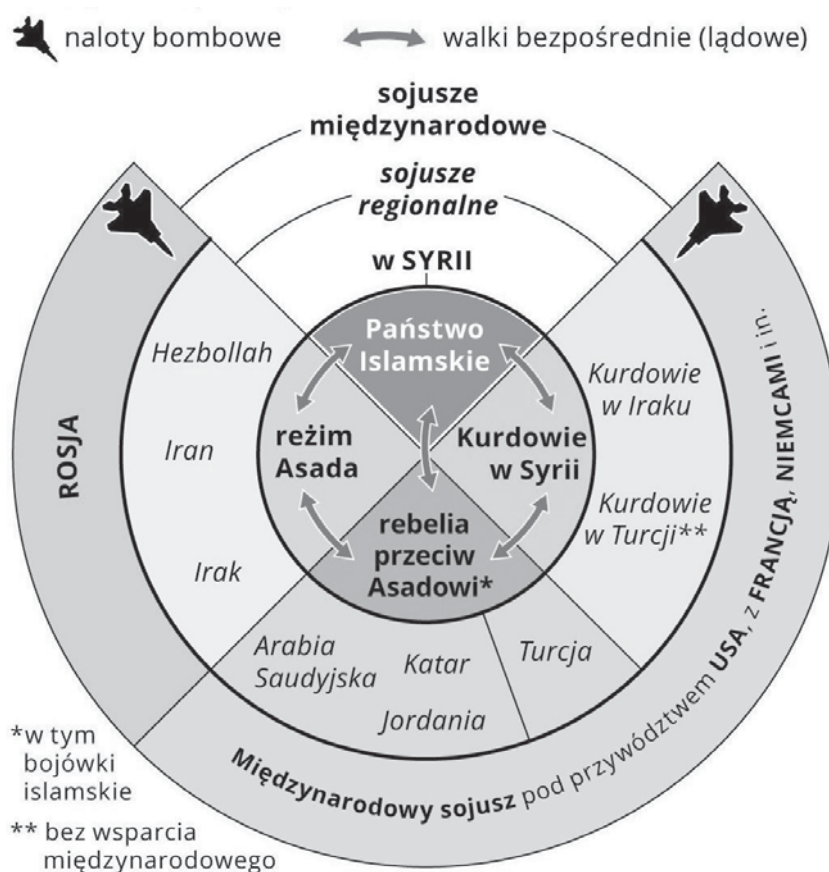
Bratobójcze walki oraz bezwzględność Państwa Islamskiego na przestrzeni 2013-2015 roku spowodowało, że nasiliła się w 2015 r. migracja mieszkańców Syrii do sąsiednich państw, a stamtąd do państw Unii Europejskiej. W 2015 r. na teren UE przedostało się milion migrantów, z czego połowa to Syryjczycy.

Po wybuchu wojny domowej i rozszerzeniu konfliktu na wojnę domową rząd Baszszara al-Asada był wspierany przez Iran, który przysyłał żołnierzy i doradców z irańskiego **Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej** (Pasdaran) oraz fundusze na prowadzenie wojny. Również z sąsiedniego Libanu siły rządowe wsparło ugrupowanie terrorystyczne **Hezbollah**⁹.

Przez cały okres walk Turcja jak i monarchie arabskie (Arabia Saudyjska i Zjednoczone Emiraty Arabskie) wspierały czynnie opozycję licząc, że al-Asada obalą sami Syryjczycy. Niestety wobec piorunujących zwycięstw ekstremistów z Państwa Islamskiego problem usunięcia władz syryjskich zszedł na plan dalszy.

⁸ ang. Islamic State of Iraq and Levant – ISIL.

⁹ *Iran wysłał żołnierzy do Syrii. Będą współdziałać z Rosją wspierając Asada*, PAP, Portal PolskieRadio.pl, 14.10.2015 r., <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1531144,Iran-wyslal-zolnierzy-do-Syrii-Beda-wspoldzialac-z-Rosja-wspierajac-Asada> (dostęp: 28.03.2016 r.).

Rys. 1. Wojna w Syrii – strony walczące i sojusze

Źródło: Syria: 100 ugrupowań opozycji przystąpi do rozejmu, PAP, Portal PolskieRadio.pl, 26.02.2016, <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1587568,Syria-100-ugrupowan-opozycji-przystapi-do-rozejmu> (dostęp: 13.04.2016 r.).

Pojawienie się jesienią 2015 r. wojsk rosyjskich diametralnie zmieniło sytuację w regionie. Rząd al-Asada będzie jeszcze przy władzy i państwa Zachodu i Bliskiego Wschodu mogą liczyć jedynie na dobrowolne jego odejście, co na obecną chwilę jest bardzo mało prawdopodobne.

2. Rosja – powrót światowego gracza

Ostatnia interwencja militarna Rosji miała miejsce w 1979 r. na terenie Afganistanu. Zmiany geopolityczne na świecie spowodowały, że Rosja utraciła swoje strategiczne znaczenie. Udział w rozstrzyganiu konfliktów na Bliskim Wschodzie jest ważnym elementem przywrócenia Federacji Rosyjskiej do pozycji światowego mocarstwa. Ponadto udział w interwencji militarnej poza obszarem poradzieckim wskazuje na nowe myślenie strategiczne tego kraju. Widać tu zainteresowanie przestrzenią geopolityczną w obszarze Euroazji¹⁰.

¹⁰Dyskusja: Rosja w Euroazji, Nowa Europa Wschodnia, <http://www.new.org.pl/2393,post.html>, (dostęp: 16.02.2016 r.).

Zanim do tego doszło, Rosja na przestrzeni kilkunastu lat odbudowywała swój prestiż polityczny oraz potencjał militarny, nieprzystający już do współczesnych wymogów XXI wieku. Dla wprawnego obserwatora nie jest tajemnicą, że za tym sukcesem stoi Władimir Putin, wieloletni prezydent Federacji Rosyjskiej, którego mocarstwowe ambicje trafiły na podatny grunt społeczeństwa rosyjskiego.

Pierwszym znaczącym sukcesem polityczno-militarnym była druga wojna czeczeńska, która rozgrywała się w dwóch etapach: wojny regularnej między 11 października 1999 r. a 16 kwietnia 2000 r. oraz wojny partyzanckiej do 16 kwietnia 2009 r. Była to wojna z separatystami czeczeńskimi i islamistami z sąsiedniego Dagestanu oraz spoza Federacji Rosyjskiej. Była to lekcja walki z trudnym przeciwnikiem religijnym, który stosował terror jako narzędzie odwetu i próby uzyskania zwycięstwa. Niemniej osiągnięto spokój w granicach własnego kraju, stosując metodę kupowania zwolenników, w tym wypadku Czeczenów, którym dano określone swobody w ramach federacji i przeznaczono wysokie kwoty na odbudowę zniszczeń po obydwu wojnach.

Następnym wydarzeniem była krótkotrwała wojna między Rosją, a Gruzją między 8 a 12 sierpnia 2008 r. To po zakończeniu tego konfliktu Rosjanie wyciągnęli wnioski co do słabości swojej armii, a zwycięstwo przypisać należy przewadze liczebnej.

Tuż po zakończeniu wojny z Gruzją w 2009 r., Siły Zbrojne FR rozpoczęły reorganizację na wielką skalę. Dotyczyło to w pierwszej kolejności wprowadzenia i przetestowania nowoczesnego uzbrojenia, dostosowania struktur armii do wymogów współczesnego pola walki oraz dokonania zmian w systemie dowodzenia. Reforma ta nazywana jest też „reformą Siedriukowa”, od nazwiska ówczesnego ministra obrony. Sprawy związane z armią stały się częścią polityki władz Rosji, które o ćwiczenia armii i wydatkach na nią informowały opinię społeczną. Wraz z prowadzonym dyskursem społecznym wzrastało znaczenie Sił Zbrojnych w Federacji Rosyjskiej. Planowano dokonania zmian w doktrynach wojskowych i dostosowanie armii do współczesnych, pojawiających się z roku na rok nowych zagrożeń. Zauważono konieczność wprowadzenia nowych kierunków w tym m.in. poświęconych cyberbezpieczeństwu. Wojskowy wymiar bezpieczeństwa Rosji był najistotniejszy w nowej doktrynie z 2014 r., ale sporo miejsca poświęcono w nim także zagrożeniom takim jak międzynarodowa wojna informacyjna i terroryzm. Doświadczenia wojny z Gruzją w 2008 r. uświadomiły decydentom politycznym Rosji, że konieczna jest gruntowna zmiana zarówno w strukturach dowódczych, jak i organizacyjnych armii, zwiększenie stopnia gotowości bojowej poszczególnych jednostek, a przede wszystkim dokładne przebrojenie całej armii. Ujawnił się też fakt, iż opieranie swojej potęgi tylko i wyłącznie na potencjale broni nu-

klearnej, jako czynnika odstraszenia, stało się nieefektywne i przestarzałe. W ostatnich latach stało się też jasne, że chociaż armia rosyjska posiada bardzo dużo sprzętu odziedziczonego po Związku Radzieckim, to jednak jest to broń i wyposażenie przestarzałe. Do przyspieszenia działań zmierzających do unowocześnienia uzbrojenia przyczynił się państwowy plan przebrożenia Sił Zbrojnych FR przyjęty w 2010 r. Sprzyjała mu pozytywna koniunktura gospodarcza Rosji związana z wysokimi cenami ropy naftowej i gazu ziemnego. Zakłada się, że do końca data aktualnych planów modernizacyjnych armii rosyjskiej przypadnie na rok 2025¹¹.

Te zdecydowane kroki w przebudowie armii i doktryn wojskowych świadczyły, że Rosja bez względu na wszystko dąży do realizacji polityki w obszarze swojego zainteresowania, czyli w krajach byłego Związku Radzieckiego. Takim kolejnym posunięciem była aneksja Autonomicznej Republiki Krymu należącego do Ukrainy, która w kryzysie polityczno-społecznym nie była w stanie przeciwdziałać tym działaniom. 18 marca 2014 r. w Moskwie proklamowano aneksję Krymu (tak Republiki, jak i Sewastopola) do Federacji Rosyjskiej jako dwóch jej podmiotów. Jednocześnie od lutego 2014 r. w obwodzie ługańskim i donieckim Ukrainy prorosyjscy separatyści, wspierani militarnie przez Rosję, wystąpili wraz z nią zbrojnie przeciw nowemu rządowi i proklamowali powstanie samozwańczych: Donieckiej Republiki Ludowej (DRL) i Ługańskiej Republiki Ludowej (ŁRL). Po zbrojnym zajęciu kluczowych miast Donbasu, ogłosili w maju 2014 konfederację obu samozwańczych republik w Federacyjną Republikę Noworosji. Działania te przyniosły sankcje ze strony Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej wobec Rosji.

Następnym krokiem były przygotowania i interwencja zbrojna w Syrii, który mimo wieloletniej współpracy Rosji z Syrią dla wielu polityków i obserwatorów zagranicznych był bardzo dużym zaskoczeniem.

Tymi działaniami Federacja Rosyjska na przestrzeni kilkunastu lat podejmuje kolejne próby powrotu do gry w światowej geopolityce. Większość tych działań nie jest akceptowana, ale Rosja zdecydowanymi posunięciami dąży do realizacji swoich partykularnych celów, umiejętnie prowadząc politykę międzynarodową. Rosja doskonale wie, że w obszarze swoich wpływów (dawny Związek Radziecki) może podejmować radykalne działania. Potrafi wykorzystywać swoje atuty m.in. oddziaływanie na inne kraje i wspieranie rządów, które znalazły się w izolacji międzynarodowej. W obecnej chwili takim działaniem jest wspieranie rządu Syrii i umacnianie swojej pozycji na Bliskim Wschodzie, równorzędnej USA. Mimo niechęci wielu krajów regionu, szczególnie Turcji i Arabii Saudyjskiej, Rosja wyznaczyła sobie kolejny cel – walka z terroryzmem islamskim reprezentowanym przez Al-Kaidę i Państwo Islamskie.

¹¹A. M. Dyner, *Koniec z osieroconą armią. Reformy rosyjskich sił zbrojnych*, „Bezpieczeństwo i Obronność” 2016, nr 1, s. 50.

3. Zaangażowanie militarne Federacji Rosyjskiej w Syrii na przełomie 2015/2016 r.

Rosja wykazała duże zaangażowanie od początku wojny domowej w Syrii wspierając rząd Baszszara al-Assada. Armia syryjska była systematycznie wyposażana w rosyjski sprzęt wojskowy podczas cotygodniowych dostaw zaopatrzenia. Pomimo takiego wsparcia ze strony Rosji morale żołnierzy było niskie, a motywacja do walki słaba. Świat zachodni poddawał posunięcia prezydenta Syrii ostrej krytyce, ale dzięki zabiegom dyplomatycznym i zaangażowaniu wojskowych instruktorów z Rosji, wojna domowa zaczęła przybierać na sile.

Od sierpnia 2015 r. Rosja, nie zważając na różne dyplomatyczne próby rozwiązania konfliktu przez Zachód, zaczęła dostarczać wojskom rządowym Syrii ciężki sprzęt wojskowy. Zgodnie z zawartą jeszcze w 2007 r. umową Rosja dostarczyła sześć myśliwców typu MiG-31 oraz samoloty transportowe An-124 Rusłan wraz z tysiącem pocisków przeciwpancernych 9M133 Kornet. Wszystkie te nowoczesne myśliwce zostały przeznaczone do wsparcia z powietrza jednostek rosyjskich, które miały pojawić się we wrześniu 2015 r. 26 sierpnia 2015 roku w Damaszku zostało podpisane porozumienie o bezterminowym i bezpłatnym wykorzystaniu bazy lotniczej Hmejmim w prowincji Latakia¹².

Przed tym, jak rosyjskie maszyny wylądowały w Damaszku, Niemcy i Amerykanie ogłosili 15 i 16 sierpnia 2015 r., że wycofują swoje baterie Patriot z terenu Turcji, które zostały rozlokowane w ramach misji *Active Fence* rozpoczętej w styczniu 2013 r. dla ochrony tureckiego obszaru przed ewentualnymi atakami rakietowymi ze strony Syrii, pogrążonej w wojnie domowej¹³. Wycofanie zestawów przeciwlotniczych zapobiegło możliwości zestrzelenia przez wyrzutnie Patriot rosyjskich maszyn, operujących w syryjskiej przestrzeni powietrznej. Nie uchroniło to jednak, podczas działań lotnictwa rosyjskiego na granicy z Turcją, od zestrzelenia samolotu przez myśliwiec turecki w listopadzie 2015 roku.

W ostatnim tygodniu sierpnia pojawiła się duża liczba wojsk rosyjskich, głównie zespoły logistyczne, których zadaniem było stworzenie podstaw do przybycia większych sił bojowych, przybyłych do Syrii. Oddziały te widziano w Damaszku, w dystrykcie Jablah nieopodal miasta Lattakia, gdzie siły rosyjskie budowały bazę wojskową. Rosja zaczęła także wspierać syryjski rząd poprzez przykazywanie zdjęć satelitarnych które obrazują sytuację na wszystkich frontach¹⁴. W drugiej połowie września (ok. 20 września po-

¹²Bezpłatnie i bezterminowo. Rosyjska baza w Syrii z przywilejami, tvn.24.pl, 15.01.2016, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/syria-baza-hmejmim-w-prowincji-latakia-bezplatnie-dla-rosjan,611046.html>, (dostęp: 12.04.2016 r.).

¹³R. Muczyński, Niemcy i Amerykanie wycofują baterie Patriot z Turcji, portal Nowa Strategia, 17 sierpnia 2015, <http://www.nowastrategia.org.pl/niemcy-i-amerykanie-wycofaja-baterie-patriot-z-turcji/> (dostęp: 05.04.2015 r.).

¹⁴A. Blicharz, Rosyjska interwencja wojskowa w Syrii?, portal Nowa Strategia, 04 września 2015, <http://www.nowastrategia.org.pl/rosyjska-interwencja-wojskowa-w-syrii/> (dostęp: 05.04.2015 r.).

jawiły się samoloty bojowe Su-30SM i Su-25) dokonano ostatecznego uzupełnienia sprzętem wojsk rosyjskich w Syrii.

Cele polityczne (główne) interwencji zbrojnej:

- **militarne wsparcie wieloletniego sojusznika Rosji;**
- **zlikwidowanie Państwa Islamskiego¹⁵ i Frontu Obrony Ludności Lewantu¹⁶.** 29 grudnia 2014 r. Sąd Najwyższy FR, na wniosek tamtejszej Prokuratury Generalnej, uznał PI i FOLL za organizacje terrorystyczne i zakazał ich działalności w Rosji;
- **odbudowa wizerunku Rosji na arenie międzynarodowej,** szczególnie wobec państw Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych utraconego po wywołaniu konfliktu na wschodzie Ukrainy, który doprowadził do politycznej i ekonomicznej izolacji Rosji przez państwa zachodnie.

Cele pośrednie interwencji zbrojnej:

- **demonstracja siły,** która upewnia społeczeństwo Rosji o skuteczności dążenia państwa do powrotu Federacji Rosyjskiej jako mocarstwa światowego,
- **odwrócenie uwagi społeczeństwa Rosji** zarówno od problemów gospodarczych, jak i od sytuacji na Ukrainie;
- **wzmocnienie wizerunku sił zbrojnych FR;**
- **pokaz nowoczesnego sprzętu,** który może stanowić ofertę dla zainteresowanych kupców. Jak wygląda światowy handel bronią przedstawia co roku m.in. Sztokholmski Międzynarodowy Instytut Badań nad Pokojem (ang. Stockholm International Peace Research Institute).

Przebieg interwencji

Wojska rosyjskie dokonały pierwszych nalotów bombowych w Syrii w dniu 30 września 2015 r., w okolicy miasta Homs na zachodzie państwa. W środku dnia Kontyngent Lotniczy Sił Powietrzno-Kosmicznych SZ FR dokonał nalotu na pozycje Państwa Islamskiego. Stało się tak za zgodą i zezwoleniem rosyjskiej Rady Federacji. Zgodnie z wymogami konstytucji FR na użycie sił zbrojnych poza granicami państwa potrzebna jest zgoda wyższej izby parlamentu rosyjskiego. Rosyjskie Ministerstwo Obrony oraz szef kremłowskiej administracji Siergiej Iwanow poinformowali, że decyzja Rady Federacji została podjęta jednogłośnie. Niestety, nie wiadomo dokładnie, jakie cele zaatakowały samoloty rosyjskiego kontyngentu. Tym samym Rosja znalazła się w gronie państw, które prowadzą działania przeciwko Państwu Islamskiemu. Działania te Stany Zjednoczone i ich sojusznicy prowadzą już od drugiej połowy 2014 roku.

¹⁵arab. *Ad-Daula al-Islamijja*.

¹⁶arab. *Dżabhat an-Nusra*, również *Front al-Nusra* – siatka Al-Kaidy w Syrii.

Jak twierdziła strona rosyjska głównym celem ich operacji było wsparcie sił rządowych Syrii w walce z terroryzmem. Problem ten poruszył Prezydent Rosji, Władimir Putin na sesji ONZ, stwierdzając, iż w szeregach Państwa Islamskiego walczy przeszło 2 tysiące obywateli Rosji, którzy mogą po powrocie do Rosji szerzyć działalność terrorystyczną. Aby temu zapobiec i zabezpieczyć interesy Rosji podjęto interwencję lotniczą. Zaledwie w ciągu jednego miesiąca samoloty rosyjskie dokonały ponad tysiąc nalotów bombowych. Zniszczeniu uległo 1623 obiekty i punkty terrorystów. Zniszczono obozy polowe i bazy terrorystów, dokonano nalotów na punkty dowodzenia i węzły łączności, zbombardowano obozy szkoleniowe dla terrorystów, unicestwiono fabryki i warsztaty produkujące improwizowane ładunki wybuchowe¹⁷, zlikwidowano magazyny paliw i amunicji oraz liczne punkty oporu i węzły umocnione. Jak twierdzą niektórzy komentatorzy, moment, który wybrała Rosja na atak, był wyjątkowo korzystny, gdyż Europa Zachodnia borykała się w tym samym czasie z narastającą falą uchodźców, właśnie z terenu Syrii oraz Afryki Północnej. Rosja wykorzystowała także to, że Pentagon nie mając innego wyjścia zgodził się na taktyczną współpracę z Moskwą, i będąc w stałym kontakcie z rosyjskim Ministerstwem Obrony, próbował zapobiec konfliktom sytuacyjnym w syryjskiej przestrzeni powietrznej na drodze dyplomatycznych ustępstw¹⁸.

Tym samym Federacja Rosyjska ze swoim kontyngentem lotniczym, składającym się z: 4 myśliwców Su-30SM, 6 uderzeniowych Su-34, 12 bombowców frontowych Su-24 M2, 12 szturmowych Su-25, 20 śmigłowców Mi-8 i Mi-24/35 oraz niezliczoną ilością dronów, stała się drugą po amerykańskiej siłą walczącą z Państwem Islamskim w tym regionie świata. Wszystkie wymienione samoloty i śmigłowce przeznaczone są do atakowania celów naziemnych, co wskazuje na charakter misji wysłanego kontyngentu – wsparcie wojsk syryjskich z powietrza i zwalczanie dalekich celów na zapleczu terrorystów. Do osłony sił lotniczych Rosjanie skierowali też znaczące siły lądowe, m.in. 7 czołgów T-90, ok. 30 transporterów opancerzonych, artylerię, systemy OPL, itp., a ilość wojsk rosyjskich została oceniona na ok. 3 tys. żołnierzy¹⁹.

W początkowej fazie zaangażowania Rosji w działania zbrojne w Syrii, w dniu 7 października 2015 r. z Morza Kaspijskiego rosyjskie okręty rakietowe odpaliły 26 rakiet Kalibr-NK (w terminologii zachodniej SS-N-27 Sizzler), które po przebyciu dystansu około 1500 kilometrów trafiły wyznaczone 11 celów Państwa Islamskiego z dokładnością do 3 metrów. Akcji tej towarzyszyły zabiegi dyplomatyczne Rosji skierowane do przywódców państw sąsiadujących z Syrią – Iranu i Iraku. Jak podało Rosyjskie Ministerstwo Obrony

¹⁷ang. Improvised Explosive Device (IED), potocznie: ajdik.

¹⁸P. Jendroszczyk, *Rosja bombarduje w Syrii*, *Rzeczpospolita*, 30.09.2015, <http://www.rp.pl/Konflikty-zbrojne/309309810-Rosja-bombarduje-w-Syrii.html>, (dostęp: 09.04.2015 r.).

¹⁹R. Ciastoń, *Wojna z Kalifatem II: cele, siły i środki koalicji – stan po roku*, „FAE Policy Paper” 2015, nr 31, <http://fae.pl/faepolicypaperwojnazkalifatem2koalicjaporoku.pdf>, (dostęp: 27.04.2016 r.).

do ataku z Morza Kaspijskiego mogłoby nie dojść, gdyby nie porozumienie z partnerami irańskimi i irackimi w sprawie lotu pocisków nad ich terytorium i wcześniejsze uzgodnienie planu toru lotu nad terenami odludnymi. Wyeliminowano w ten sposób wszelkie zagrożenie dla osób cywilnych²⁰.

Atak Federacji Rosyjskiej w Syrii stał się pokazem możliwości militarnych Rosji w zakresie rażenia pociskami sterowanymi. Jak się później okazało dla Rosji był to także test sondujący skuteczność posiadanej obecnie broni.

Wstrząsającym incydentem, wynikającym z udziału Rosji w walce z dżihadystami było strącenie pasażerskiego samolotu z Rosjanami. Lecący z Szarm el-Szejk w Egipcie do Petersburga Airbus A321 rosyjskiego towarzystwa Metrojet rozbił się 31 października na półwyspie Synaj w 24 minuty po starcie. Nie ocalał nikt z łącznie 224 pasażerów i członków załogi. Za zamachem stali członkowie ugrupowania Prowincja Synaj popierający Państwo Islamskie, którzy zestrzelili samolot. Dwa tygodnie po incydencie siły bezpieczeństwa Egiptu, w górskich jaskiniach 70 km od miejsca katastrofy rozbiły ugrupowanie, zabijając 24 bojowników i aresztując pozostałych²¹.

W dniu 24 listopada 2015 r. turecki myśliwiec wielozadaniowy F-16C zestrzelił rosyjski bombowiec Su-24. Incydent miał miejsce na granicy turecko-syryjskiej, gdy rosyjskie samoloty podczas misji bojowych wielokrotnie przekraczały tę granicę. Konflikt rosyjsko-turecki spowodował w szybkim tempie konsekwencje zarówno dla obywateli tureckich jak i rosyjskich. Sankcje w postaci embarga na turecką żywność wprowadzone przez rząd rosyjski miały negatywne oddziaływanie zarówno dla producentów, jak i odbiorców żywności. Dla obywateli rosyjskich dotkliwie okazało się wprowadzenie zakazu wyjazdów turystycznych do Turcji, zaś dla przedsiębiorców tureckich daleko idące ograniczenia w Rosji, a dla wszystkich obywateli tureckich zniesienie bezwizowego ruchu podczas podróży do Rosji. Incydent rosyjsko-turecki pokazał wyraźny podział wśród państw Kaukazu Południowego, gdzie Armenia wspiera działania Rosji, a Gruzja i Azerbejdżan zbliżają się do Turcji²².

Podczas trwającej ponad trzy miesiące interwencji w Syrii rosyjskie siły zbrojne (SZ) wykorzystwały 69 samolotów, w tym: Su-27SM (4), Tu-160 (5), Tu-95MS (6), Su-34 (8), Su-24M (12), Su-25SM (12), Tu-22M3 (14) oraz samolot fotogrametryczny An-30B; śmigłowce – Mi-8AMTSz (4) i Mi-24P (12); okręty Floty Czarnomorskiej: krążownik rakietowy „Moskwa” oraz okręt podwodny

²⁰Rosja ostrzelała Syrię rakietami z okrętów na Morzu Kaspijskim, portal tvn24.pl, 07.10.2015 r., <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/syria-rosja-wystrzelila-pociski-z-okretow-na-morzu-kaspijskim,583687.html>, (dostęp: 27.04.2016 r.).

²¹Egipt: dżihadysty podejrzewani o zamach na rosyjski samolot zabici na Synaju, PAP, portal Polskie-Radio.pl, 16.11.2015 r., <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1545474,Egipt-dzihadysty-podejrzewani-o-zamach-na-rosyjski-samolot-zabici-na-Synaju>, (04.05.2016 r.).

²²K. Zasztowt, *Kaukaz Południowy w cieniu rosyjsko-tureckiego kryzysu*, „Biuletyn PISM” 2016, nr 14 (1364), www.pism.pl/publikacje/biuletyn/nr-14-1364, (dostęp: 02.05.2016 r.).

proj. 636.3 „Rostów nad Donem”, oraz Flotyli Kaspijskiej: fregatę rakietową proj. 11661K „Dagestan” i trzy korwety rakietowe proj. 21631 – „Uglicz”, „Grad Swijażsk”, „Wielikij Ustiug”. W okresie od 30 września do 28 grudnia 2015 r. odbyło się ponad 5400 lotów bojowych. Daje to średnio ok. 60 lotów dziennie, z tego duży procent to loty bombowców strategicznych. Jednocześnie Rosjanie rozpoczęli rozbudowę bazy lotniczej w Hmejmim w prowincji Latakia oraz zwiększyli wyposażenie radiolokacyjne tego lotniska, m.in. w stację wykrywania celów dalekiego zasięgu 96Ł6E, kompleks walki radioelektronicznej Krasucha-4 oraz samobieżny przeciwlotniczy zestaw artyleryjsko-rakietowy Pancyr S-1. Ponadto, po zestrzeleniu przez Turcję na syryjsko-tureckim pograniczu rosyjskiego bombowca Su-24, w bazie w Hmejmim rozmieszczono system rakietowy S-400 Triumf²³.

Mimo, że 14 marca 2016 r. prezydent Federacji Rosyjskiej Władimir Putin ogłosił decyzję o wycofaniu części rosyjskich wojsk z Syrii, jednak nic nie wskazuje na to, aby obecność wojskowa Rosji w tym kraju miała się szybko i definitywnie zakończyć²⁴.

Można z całą pewnością stwierdzić, że Rosja osiągnęła w dużym stopniu cele militarne, jakie założyła sobie w momencie rozpoczęcia działań w Syrii. Przede wszystkim w ciągu pięciu i pół miesiąca trwania operacji rosyjscy wojskowi wsparli żołnierzy syryjskiej armii w prowadzonych przez nich działaniach zbrojnych wykorzystując w warunkach bojowych najnowsze uzbrojenie, systemy łączności i dowodzenia. Dzięki pomocy lotnictwa FR Syryjczykom udało się odbić z rąk terrorystów i opozycjonistów ponad 10 tys. km² terytorium oraz 400 położonych na tym obszarze miejscowości. Działania te pokazały, że tylko dzięki wsparciu Rosji rządowa armia Syrii jest w stanie prowadzić skuteczną walkę z Państwem Islamskim i zbrojną opozycją²⁵.

Od początku interwencji w Syrii Rosjanie zastosowali nową formę informowania na temat swoich działań zbrojnych. Na bieżąco przekazywali opinii publicznej w kraju i na świecie za pomocą dziennikarzy o lokalizacji i liczbie celów, a nawet liczbach lotów bojowych z informacją o ich przebiegu. Była to autentyczna polityka jawności informacji, jak do tej pory niespotykana w historii wojskowości Rosji. Niezależni obserwatorzy wskazywali jednak, że nie wszystkie informacje trafiają do publicznej wiadomości i z pewnością pewne fakty nie ujrzą światła dziennego. Oprócz działań lotniczych Rosjanie również aktywnie uczestniczyli w walkach lądowych, co też było upubliczniane²⁶.

²³A. M. Dyner, *Kaukaz Południowy w cieniu rosyjsko-tureckiego kryzysu*, „Biuletyn PISM” 2016, nr 1 (1351) http://www.pism.pl/files/?id_plik=21210, (dostęp: 02.05.2016 r.).

²⁴M. Buslik, *Rosyjska interwencja wojskowa w Syrii – pozorna redukcja kontyngentu*, „Nowa Technika Wojskowa” 2016, nr 4, s.11.

²⁵A. M. Dyner, *Kaukaz Południowy w cieniu rosyjsko-tureckiego kryzysu*, „Biuletyn PISM” 2016, nr 23 (1373), https://www.pism.pl/files/?id_plik=21565, (dostęp: 02.05.2016 r.).

²⁶T. Szulc, *Uzbrojenie rosyjskiego kontyngentu w Syrii*, „Wojsko i Technika” 2016, nr 4, http://images.nexto.pl/upload/wysiwyg/magazines/2016/zbiarn/wojsko_i_technika/public/wojsko_i_technika-zbiarn-2016_04-demo.pdf, (dostęp: 06.05.2016 r.).

Podsumowanie

Zaangażowanie militarne Federacji Rosyjskiej w Syrii było dla światowej opinii publicznej olbrzymim szokiem. W sytuacji, gdy wszyscy oczekiwali upadu reżimu Baszszara al-Asada, Rosjanie wykonali ruch, który był zaskoczeniem oraz pokazał, że Federacja Rosyjska chce zachować swoje wpływy na Bliskim Wschodzie. Wsparcie rządu syryjskiego zahamowało pomysły wielu krajów na nowy układ w tym regionie. Rosyjski „gambit” odniósł sukces polityczno-dyplomatyczny w świecie przywracając ten kraj do roli strategicznego gracza, którego ruchy są nieprzewidywalne. Należy tu zwrócić uwagę, że rosyjskie działania na Bliskim Wschodzie wspierają szyitów, co uderza w politykę Saudyjczyków finansujących sunnickie grupy opozycyjne w Syrii oraz organizacje terrorystyczne. Jednocześnie jest to powodem wzrostu zagrożenia terrorystycznego na terenie Rosji²⁷.

Działania militarne Federacji Rosyjskiej w Syrii są też elementem pokazania sprawności sił zbrojnych, które w ostatnich latach są intensywnie modernizowane i dofinansowywane. Jednocześnie zaistniała możliwość testowania nowego uzbrojenia i sprzętu w warunkach bojowych, co ma szczególne znaczenie właśnie w okresie modernizacji technicznej rosyjskiej armii. Tym bardziej, że straty w sile żywej kontyngentu są dość małe.

Na obecną chwilę trudno oceniać efekty tych działań, bo wojna domowa w Syrii trwa nadal i nie widać szans jej zakończenia. Jedynie optymizmem napawa fakt, że wspólną walkę z terroryzmem islamskim prowadzą Stany Zjednoczone i ich koalicjanci oraz Federacja Rosyjska. Daje to szansę na zwycięstwo z głównym jego elementem – Państwem Islamskim.

Tym samym utrzymywanie reżimu syryjskiego przy władzy ma swoje uzasadnienie, co wskazał szef niemieckiej dyplomacji Frank-Walter Steinmeier, który powiedział w wywiadzie dla „Welt am Sonntag”, że nie widzi najbliższej przyszłości Syrii bez prezydenta Baszszara al-Asada, co potwierdza słuszność decyzji Rosji o interwencji zbrojnej w Syrii²⁸.

Bibliografia

Pozycje zwarte

1. Buslik M., *Rosyjska interwencja wojskowa w Syrii – pozorna redukcja kontyngentu*, Nowa Technika Wojskowa 2016, nr 4.

²⁷T. Otłowski, *Wojna z Kalifatem II: Rosyjska interwencja w Syrii, czyli strategiczny gambit Moskwy*, „FAE Policy Paper” 2015, nr 27, <http://fae.pl/faepolicypaperwojnazkalifatem2syriarosyjskigambit.pdf>, (dostęp: 27.04.2016 r.).

²⁸Szef niemieckiej dyplomacji nie widzi najbliższej przyszłości Syrii bez Asada, Agencja wiadomości Sputnik, 01.05.2016, <http://pl.sputniknews.com/polityka/20160501/2698482/steinmeier-syria-asad.html>, (dostęp: 06.05.2016 r.).

2. Ciastoń R., *Wojna z Kalifatem II: cele, siły i środki koalicji – stan po roku*, „FAE Policy Paper” 2015, nr 31.
3. Dyner A. M., *Koniec z osieroconą armią. Reformy rosyjskich sił zbrojnych*, „Bezpieczeństwo i Obronność” 2016, nr 1.
4. Dyner A. M., *Kaukaz Południowy w cieniu rosyjsko-tureckiego kryzysu*, „Biuletyn PISM” 2016, nr 23 (1373).
5. *Encyklopedia Historyczna Świata, t. XI, Azja część 2*, Agencja Publicystyczno-Wydawnicza Opres, Kraków 2002.
6. Ołowski T., *Wojna z Kalifatem II: Rosyjska interwencja w Syrii, czyli strategiczny gambit Moskwy*, „FAE Policy Paper” 2015, nr 27.
7. Pappé I., *Współczesny Bliski Wschód, Książka i Wiedza*, Warszawa 2013.
8. Szulc T., *Uzbrojenie rosyjskiego kontyngentu w Syrii*, „Wojsko i Technika” 2016, nr 4.
9. Zasztowt K., *Kaukaz Południowy w cieniu rosyjsko-tureckiego kryzysu*, „Biuletyn PISM” 2016, nr 14 (1364).

Strony internetowe

1. <https://www.cia.gov> (dostęp: 05.05.2016 r.).
2. <http://www.new.org.pl> (dostęp: 16.02.2016 r.).
3. <http://www.nowastrategia.org.pl> (dostęp: 05.04.2016 r.).
4. <http://www.pism.pl> (02.05.2016 r.).
5. <http://www.polskieradio.pl> (dostęp: 28.03.2016 r.).
6. <http://www.rp.pl> (dostęp: 09.04.2016 r.).
7. <http://www.tvn24.pl> (dostęp: 12.04.2016 r.).

Liczba znaków ze spacjami: 35 068